

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Київський національний торговельно-економічний університет

Анотація: у роботі досліджено розвиток фінансових інструментів, одним з таких інструментів є факторинг.

Ключові слова: фінансові інструменти; факторинг; факторингові операції, дебіторська заборгованість.

ACCOUNTING ASPECTS OF FACTORING OPERATIONS

Abstract: The paper investigates the development of financial instruments, one of such tools is factoring.

Keywords: financial instruments; factoring; factoring operations, receivables.

В сучасному світі спостерігається тенденція активного розвитку фінансових інструментів, за допомогою яких підприємства все більш краще управляють діяльністю та примножують свої прибутки. Одним з таких інструментів є факторинг.

Відповідно до ст. 1077 Цивільного Кодексу України, за договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника) [1].

Згідно Закону України «Про банки та банківську діяльність» факторинг – це придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари (послуги) із прийняттям на себе ризику невиконання вимог і прийом платежів [2].

В операціях факторингу беруть участь три сторони, а саме [3, с.443]: 1. Клієнт (первинний кредитор) – постачальник товарів, робіт, послуг, який відступає фактору право грошової вимоги до третьої особи (боржника). 2. Фактор (новий кредитор) – фінансова установа, яка безпосередньо здійснює факторингові операції, а також боржник – покупець товарів, робіт, послуг, який є дебітором для постачальника.

В той час як постачальник бере відповідальність за адміністративне управління дебіторською заборгованістю, а також який повинен здійснювати ці послуги від імені нового власника боргів – фактора, фактор може здійснювати лише фінансування і захист від ризиків неплатоспроможності, [4, с. 144].

Для належного ведення бухгалтерського обліку факторингових операцій, їх поділяють на факторинг з правом регресу та факторинг без права регресу. Під час укладання договорів факторингу з регресом, фактор набуває від компанії-замовника право на всі суми, які повинні бути отримані від боржника, але якщо повне погашення з боку боржника неможливо, підприємство-замовник зобов'язане повернути втрачений фактор. У договорі факторингу без права регресу фактор бере на себе ризик несплати боргу боржника і може самостійно його погасити у разі несплати.

Тож можна сказати, що під правом регресу визначається дебіторська заборгованість, яка передається в заставу та факторинг без права регресу – продаж даної заборгованості. У факторингу дебіторська заборгованість від реалізації товарів, робіт чи послуг — це актив, який продається за готівкові кошти.

Відповідно до п. 4 П(С)БО 13 «Фінансових інструментів» вона є заборгованістю, не призначеною для продажу і відноситься до фінансових активів підприємства. Передача права вимоги на цей актив передбачає списання його з балансу. Відповідно до п. 4 П(С)БО 13, фінансовий інструмент визначається як контракт, який одночасно призводить до виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструменту власного капіталу в іншого [5].

Визнання фінансового інструменту передбачає, що безумовні права вимоги і зобов'язання визнаються фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями, якщо за умовами контракту підприємство має право на отримання грошових коштів або бере на себе зобов'язання сплатити грошові кошти [5].

При факторингу дебіторська заборгованість, що виникла в результаті продажу товарів, робіт або послуг, є активом, який продається за грошові кошти (фінансування). Відповідно до п. 4 П(С) БО 13 «Фінансових інструментів» вона є заборгованістю, не призначеною для продажу і відноситься до фінансових активів підприємства. Передача права вимоги на цей актив передбачає списання його з балансу. Відповідно до п. 4 П(С)БО 13, фінансовий інструмент визначається як контракт, що призводить до виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструменту власного капіталу в іншого одночасно [5]. Визнання фінансового інструменту передбачає, що безумовні права вимоги і зобов'язання визнаються фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями, якщо за умовами контракту підприємство має право на отримання грошових коштів або бере на себе зобов'язання сплатити грошові кошти [5].

В балансі постачальників дебіторська заборгованість переходить в грошові кошти і тим самим веде за собою зміни тільки в активі балансу. З цього можна зробити висновок, що недоцільно розглядати факторинг саме як джерело фінансування. Так як використання будь-якого джерела фінансування зумовлює зміни з одного боку в активі балансу, а з іншого боку в його пасиві. Для боржника факторинг являє собою заміну сторін у зобов'язаннях (ст. 512 ЦКУ), і жодних бухгалтерських та податкових наслідків не спричиняє [1].

З точки зору бухгалтерського обліку, зміст факторингової операції полягає в тому, що звичайні вимоги покупця на балансі постачальника змінюють свій первісний характер при укладенні договору факторингу і стають фінансовим активом для постачальника з одної сторони та зобов'язанням для фірми, що виступає фактором, з іншої сторони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435- IV. [URL: <http://zakon.rada.gov.ua>]
2. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р. №2121 – III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Грачева Р.Е. Энциклопедия бухгалтерского учета. – К.: Галицкие Контракты, 2004. – 832 с.
4. Внукова Н.М., Грачов В.І, Кузьминчук Н.В. Ринок фінансових послуг: Навчально - методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2004. – 276 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №13 «Фінансові інструменти»: наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 р. N 559. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Кузуб М.В. Інструменти стандартизації фінансових даних. URL: <https://knute.edu.ua/file/MTc=/c902b121ed3493620cf96cfa0c166fca.pdf>.
7. Кузуб М.В., Лещій Л.А. «Оцінка впливу інфляції на показники фінансової звітності», Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізаційні виклики розвитку національних економік», присвяченої 70- річчю КНТЕУ. 19-21 жовтня 2016 р., м. Київ. URL: <https://knute.edu.ua/file/NzM1OQ==/bbd395069fa67e97d7a68f2c897d9a6a.pdf>.
8. Репецька О.С. Кузуб М.В. Проблеми обліку електронних грошей. Інтернет-конференції ХНУМГ ім. ОМ Бекетова, 2019. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2319>.

Кузуб Михайло Віталійович – старший викладач кафедри обліку та оподаткування, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, e-mail: m.kuzub@knute.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0001-6222-4892>.

Лопатчук Олександра Петрівна – здобувач вищої освіти (бакалавр), Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, e-mail: o_lopatchuk_ffbs_19_4_b_d@knute.edu.ua.

Kuzub Mykhailo Vitaliyovych – Senior Lecturer, Department of Accounting and Taxation, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, e-mail: m.kuzub@knute.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0001-6222-4892>.

Lopatchuk Oleksandra Petrovna – graduate (bachelor), Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv,, e-mail: o_lopatchuk_ffbs_19_4_b_d@knute.edu.ua.